

ΣΥΝΕΔΙΑΣΙΣ ΜΗ΄.

Τῆς 8 Φεβρουαρίου.

Σήμερον τῇ 8 τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτα-
χρσιωστοῦ τεσσαρακοστοῦ τετάρτου ἔτους, ἡμέραν τρίτην, συν-
ελθόντων τῶν πληρεξουσίων ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ τῆς Ἐθνικῆς
Συνελεύσεως περὶ τὴν 10 ὥραν π. μ., ἐγένετο ἡ ἐκφώνησις τοῦ
ὀνομαστικοῦ καταλόγου· εὐρεθέντων δὲ παρόντων διακοσίων
εἴκοσι τριῶν καὶ ἀπόντων δέκα καὶ ὀκτὼ, ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξεν
ἀρξαμένην τὴν συνεδρίαν.

Ἀνεγνώσθησαν ἀκολουθῶς τὰ πρακτικὰ τῆς παρελθούσης
συνεδριάσεως, τὰ ὅποια γενόμενα παραδεκτὰ εἰς τὴν Συνέλευσιν
ὑπεγράφησαν παρὰ τοῦ Προέδρου τῶν Ἀντιπροέδρων, καὶ τῶν
Γραμματέων.

Μετὰ ταῦτα ὁ Πρόεδρος ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅτι
ἀντικείμενον τῆς σημερινῆς συνεδριάσεως εἶναι ἡ συζήτησις τοῦ
περὶ Γερουσίας μέρους τοῦ σχεδίου· εἰς δὲ τῶν εἰσηγητῶν ἀνέ-
γνωσε τὸ ἄρθρον 69 τοῦ σχεδίου. ἔχον οὕτω·

Ἄρθρον 69.

« Ἡ Γερουσία εἶναι μέρος ἀναπόσπαστον τῆς νομοθετικῆς
ἐξουσίας »

Παρατήρησε δὲ, ὅτι ἡ ἐν αὐτῷ καθιερουμένη ἀρχὴ ἐγένετο
παραδεκτὴ εἰς τὴν Συνέλευσιν εἰς τὸ ἄρθρον 14 τοῦ σχεδίου,
ὅπου καθιερώθη ἡ σύστασις δύο Βουλῶν.

Ἡ Συνέλευσις παρ.δέχθη ὁμοψήφως τὸ ἄρθρον, ὅπως εἶναι εἰς
τὸ σχέδιον.

Μετὰ τοῦτο ὁ εἰσηγητὴς ἀνέγνωσε τὸ ἐπόμενον ἄρθρον 70
τοῦ σχεδίου, ἔχον οὕτω· « ἀπὸ τῆς νομίμου δημοσιεύσεως τοῦ
παρόντος Συντάγματος μέχρι τῆς συμπληρώσεως δέκα ἐτῶν,
οἱ Γερουσιασταὶ θέλουν διορίζεσθαι ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, κατὰ
πρότασιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, καὶ θέλουν εἶσθαι ἐντός
τοῦ αὐτοῦ διαστήματος ἀμετακίνητοι. » Ἐπὶ τοῦ ἁρθρου τούτου,
ἀνέφερεν ὁ Πρόεδρος, εἶναι πρὸ ἡμερῶν δεδομένη τροποποίησις
τις, ἣν καὶ ἀνέγνωσεν ὁ εἰσηγητής·

Ἀρξαμένης τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ ἁρθρου τούτου, ὁ πρῶτος
λαβὼν τὸν λόγον πληρεξουσίου, ἐξετάζων τὸ ζήτημα, ποῖος
συμφέρει νὰ ἐκλέγῃ τὴν Γερουσίαν, καὶ κατὰ πόσους τρόπους
αὕτῃ ἐκλέγεται, παρετίρησεν, ὅτι τέσσαρες εἶναι οἱ τρόποι τῆς
ἐκλογῆς τῆς α) ὁ τῆς ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, β) ὁ τῆς
ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ, γ) ὁ τῆς ἐκλογῆς ὑπὸ τῆς Βουλῆς, καὶ
δ) ὁ μίختὸς τρόπος. Οὐσιωδῶς δὲ εἶναι δύο κυρίως οἱ τρόποι
τῆς ἐκλογῆς α) ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἢ β) ὑπὸ τοῦ λαοῦ, διότι

ἡ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐκλογὴ εἶναι ἑμμεσος ἐκλογὴ τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου πλῆθος εἶναι ἡ Βουλὴ· ἐπίσης δὲ καὶ ὁ μικτὸς τρόπος τῆς ἐκλογῆς, διότι ὁ λαὸς ἐκλέγει καὶ προτείνει ὑποψηφίους, μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἐκλέγει, καὶ διορίζει ὁ Βασιλεὺς· ὅθεν τὸ ζήτημα κυρίως εἶναι, τίς τῶν δύο, ὁ Βασιλεὺς ἢ ὁ λαὸς συμφέρει νὰ ἐκλέγῃ.

Ποῖν δ' ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐθεώρησεν ἀναγκασθὲν νὰ ἐξετάσῃ ποῖα τὰ καθήκοντα τῆς Γερουσίας.

Διπλῶς εἶπεν, εἶναι τὰ καθήκοντά της, νομοθετικὰ καὶ συντηρητικὰ· α) διὰ νὰ ᾔναι τις καλὸς νομοθέτης ἐκτὸς τῆς τιμιότητος καὶ ἱκανότητος, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις· ποῖος λοιπὸν ἐκ τῶν δύο δύναται νὰ εὕρῃ καὶ νὰ ἐκλέξῃ τὸν καλλίτερον, ὁ λαὸς, ὅστις περιορίζεται ἐντὸς μόνον τῆς ἐπαρχίας, ἢ ὁ Βασιλεὺς, ὅστις ἐκτείνεται εἰς ὅλον τὸ Κράτος; βεβαίως εὐκολώτερον εἶναι νὰ εὕρεθῇ ὁ ἱκανώτερος εἰς τὸν εὐρύτερον κύκλον· εἰς τὴν ἐπαρχίαν θὰ ᾔναι ὀλιγώτεροι, ἢ πλείότεροι τοῦ ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ, καὶ ἔχοντες τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκλεγχῶσιν· ὁ λαὸς τότε εἶναι ἠναγκασμένος, εἰς μὲν τὴν πρώτην περίστασιν νὰ δώσῃ τὴν ψήφον του, καὶ νὰ ἐκλέξῃ καὶ τὸν ἀνίκανον, διὰ νὰ συμπληρωθῇ ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς· εἰς δὲ τὴν δευτέραν νὰ παραιτήσῃ τὸν ἱκανόν, μὴ δυνάμενος νὰ ἐκλέξῃ περισσότερους. Ἐν τούτοις ὁ Βασιλεὺς δύναται νὰ παραλείψῃ τὸν ἀνίκανον καὶ νὰ προσλάβῃ μόνον τοὺς ἱκανωτέρους, ὧν εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ διακρίνῃ τοὺς ἱκανοὺς, διακριθέντας εἰς τὰς διαφόρους δημοσίας θέσεις· ἐκτὸς δὲ τούτων, ὅταν ἡ ἐκλογὴ ἀφελῇ εἰς τὸν λαόν, ὅποιαι δικιρέσεις, ὅποιοι ἐσωτερικοὶ κλονισμοὶ θὰ συμβῶσιν εἰς τὸ ἔθνος! Τὸν Γερουσιαστὴν τότε δὲν θέλει παρέχει ἡ ἱκανότης, ἀλλὰ ἡ τοῦ λαοῦ ἐμπαθὲς παραφορά καὶ ἡ βεβαιοσύνη, καὶ τὸ ἔθνος τότε θέλει στερηθῇ τῆς ἱκανότητος τινῶν, οἷτινες δὲν θὰ ἔχωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας σχέσεις καὶ ἐπιρροήν.

β) Διὰ νὰ ἐκπληροῖ τὰ συντηρητικὰ καθήκοντα ἡ Γερουσία πρέπει νὰ ᾔναι ἀνεξάρτητος τῆς δημοκρατικῆς ἐπιρροῆς τῆς Βουλῆς, καὶ τῆς μοναρχικῆς ἐξουσίας τοῦ Βασιλέως, καὶ νὰ ἴστανται ἐν τῷ μίσθῳ αὐτῶν, ὥς τις ἐνοπλος οὐδετερότης, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἐφορμὰς τῆς μιᾶς κατὰ τῆς ἄλλης ἐξουσίας. Ἄν ἡ Γερουσία ἐκλέγῃται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τότε δὲν θέλει εἶσθαι τοιαύτη, διότι, ἔχουσα τὴν αὐτὴν πηγὴν μὲ τὴν Βουλὴν, θέλει ἔχει τὰς αὐτὰς κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τὴν αὐτὴν ῥοπὴν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καλλίτερον εἶναι νὰ ὑπάρχῃ μία Βουλὴ, διηρημένη εἰς δύο τμήματα διὰ τὰ νομοθετικὰ καθήκοντα, ἀλλ.

ἐν τούτοις τὰ συντηρητικὰ καθήκοντα εἶναι τὰ ἀναγκαιότερα, καὶ ταῦτα μᾶς ὑπεργόρευσαν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραδεχθῶμεν δύο Βουλὰς.

Ἰσως ἀντιτάξωσιν τινες τὸ Σύνταγμα τοῦ Βελγίου, καθ' ὃ ἡ Γερουσία ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ τὸ Σύνταγμα τοῦτο συνιστᾷ πλουτοκρατίαν, μὴ ἀπατοῦν οὐδεμίαν ἱκανότητα, ἢ ἐκδουλεύσεις ἀπὸ τὸν Γερουσιαστήν, ἀλλὰ μόνον πλοῦτον, καὶ προσδιορίζει τίμημά τι χιλίων φιορινίων, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ πληρώσῃ δι' ἀμέσων φόρων ὁ Γερουσιαστής· ἐκεῖ ὁ νομοθέτης, ἀφίνων ἕνεκα τῶν περιστάσεων τὴν ἐκλογὴν εἰς τὸν λαόν, ἠθέλησεν ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς διαιρέσεως τοῦ πλούτου νὰ εἰσάξῃ τὸ συντηρητικὸν στοιχεῖον, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς, μόλις ἀπαλλαχθέντας ἀπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν, ὅστις ὅλους ἐξέτισσε, καὶ μόλις ἐξελθόντας ἀπὸ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα σερτημένους παντὸς πλούτου, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ σύστημα τοῦ Βελγίου καὶ ἡ δι' αὐτοῦ ἐκπλήρωσις τοῦ σκοποῦ τῆς συντηρήσεως; ἐκτὸς δὲ τούτου αἱ τότε περιστάσεις τοῦ Βελγίου εἶναι πολὺ διαφορετικαὶ τῶν εἰς τὸ ἔθνος μας σήμερον. Ὄταν οἱ Βέλγοι συνέταττον τὸ Σύνταγμα τῶν, δὲν εἶχον ἀκόμη Βασιλέα, οὔτε ἀνάγκην τῆς ἐξωτερικῆς προστασίας, ὡς ἡμεῖς. Αἱ δύο δυνάμεις τῆς Εὐρώπης ἐξεφράσθησαν δημοσίως καὶ διὰ τοῦ τύπου διευθύνουσαι πρὸς ἡμᾶς τρανὰ δείγματα τῆς στοργῆς των. Μᾶς ἐδειξαν διαφοροτρόπως αἱ συνταγματικώταται δυνάμεις τὸν ὀλισθηρὸν τρόπον τῶν Ἰσπανῶν, προτρέπουσαι διὰ συμβουλῶν ν' ἀποφύγωμεν αὐτόν· ἡ Ἰσπανία προτιμήσασα τοιοῦτον τρόπον ἐκλογῆς, σπαράττεται πρὸ τόσων ἐτῶν· ἡμεῖς δὲ, ἔχοντες τόσον ζωηρὸν παράδειγμα ἐνώπιον μας, πρέπει ν' ἀποφύγωμεν τὸ τοῦ Βελγίου σύστημα. Τὸ τοῦ Βελγίου Σύνταγμα εἶναι προῖον πρωτοπεύρου ἔθνους εἰς τὸ συνταγματικὸν σάδιον, ἐνῶ τὸ Γαλλικὸν εἶναι σύνταγμα πεντήκοντα ἐτῶν πείρας. Ζητοῦμεν εἰς συντάγματα πολιτικὴν πείραν, ἀλλ' εἰς ποῖα ἄλλα ἔθνη δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν αὐτὴν, παρὰ εἰς τὸ τῶν Ἀγγλων καὶ τὸ τῶν Ἰαλλίων; οἱ τελευταῖοι οὗτοι συνέταξαν τὸ σύνταγμα τῶν εἰς ἐποχὴν ἐπαναστατικὴν, ὠθουμένην ἀπὸ τὸ δημοκρατικώτατον πνεῦμα, καὶ μὴ ἔχοντες Βασιλέα· καὶ μόλις ταῦτα ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον, διὰ νὰ στηρίξωσι τὸ πολίτευμά των ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων, νὰ δώσωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὸν Βασιλέα καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀρνηθῇ αὐτό;

Δύνανται νὰ προτείνωσιν, ὅτι καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ὑπάρχει κατάχρησις, καὶ κίνδυνος τῆς ἀνεξαρτησίας. Ὁ κίνδυνος οὗτος ὑπάρχει βεβαίως, ὅταν δὲν ἀσφαλίσωμεν τὸν Γερουσιαστήν διὰ τῆς ἰσοβιότητος, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ ὑπαρξίς του

κρέμαται ἀπὸ τὴν θέλησιν τοῦ Βασιλέως. Διὰ τοῦτο προτείνω νὰ μὴ παραδεχθῶμεν τὸ δεκαετὲς σύστημα τοῦ σχεδίου, ἀλλὰ τὸ ἰσοβίον τοῦ Γερουσιαστοῦ· εἰς τὴν Γερουσίαν θὰ ἐμβῶσιν ἄνθρωποι προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν, ὥστε θέλει καταστήσει ἡ ἰσοβιότης αὐτῶν νὰ ταυτισθῇ μὲ τὴν δεκαετίαν τοῦ σχεδίου, ἄνευ τῆς ἰσοβιότητος ὅμως, ἡ Γερουσία δὲν εἶναι ἀνεξάρτητος μήτε συντηρητική.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους λοιπὸν πρέπει νὰ καθιερώσωμεν τὸν διορισμὸν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν ἰσοβιότητα. Τοιοῦτοτρόπως συμβιβάζομεν τὸ καθήκον τῆς συντηρήσεως τὸ ὁποῖον ἄλλως κινδυνεύει· τοῦτο εἶναι τὸ μόνον ὀρθὸν καὶ σωτήριον διὰ τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν μας, καὶ τὸ μόνον προαγωγὸν τοῦ προορισμοῦ μας.

Ἄλλος δὲ πληρεξούσιος λαβὼν τὸν λόγον μετὰ τοῦτον, καὶ ὑπὲρ τῆς γνώμης ὧν τοῦ νὰ ἐκλέγηται ἡ Γερουσία ὑπὸ τοῦ λαοῦ, παρετήρησεν, ὅτι τὸ προκείμενον ζήτημα εἶναι τόσῳ μᾶλλον σπουδαῖον, καθόσον πρόκειται διὰ τῆς Γερουσίας ὁ Βασιλεὺς νὰ ἔχῃ τὴν αὐτὴν ἰσχὺν εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐνέργειαν, ὥς ὁ λαὸς διὰ τῆς Βουλῆς. Ἐκ τῶν δύο ἐκτεθέντων συστημάτων ἀτελῶς ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ σχεδίου παρεδέχθη τὸ πρῶτον, καθ' ὃ ἡ Γερουσία ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, διότι, ἐὰν ἡ Συνέλευσις ψηφίσῃ τοιοῦτοτρόπως τὴν Γερουσίαν, πρέπει νὰ παραδεχθῇ καὶ τὰ ἀναγκαῖα παρεπόμενα, τὸν διορισμὸν, τὴν ἰσοβιότητα, καὶ τὸν ἀριθμὸν· ἤδη θέλω ἐξετάσει, εἶπε, τὸ δεύτερον σύστημα, καθ' ὃ ἡ Γερουσία ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Ἐπρότεινεν ὁ προλαλήσας εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τούτου, νὰ θέσωμεν ὡς βᾶσιν τὸ Γαλλικὸν Σύνταγμα· ἀλλ' ὑπάρχουν μεγάλαι διαφοραὶ περιστάσεων. Ἡ Γαλλία εἶχεν, ὅταν ἔκαμε τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ Σύνταγμα, Γερουσίαν διαδοχικὴν, καὶ διὰ τῆς μεταβολῆς τῶν 1830 μετέβαλε τὸ σύστημα τοῦτο, καὶ ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐπὶ τοῦ ὑπάρχοντος ἦτον μεγάλη. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως τοιαῦτα προηγούμενα δὲν ἔχομεν· ἀλλ' ἐξ' ἐναντίας ἀπὸ τῆς δημοκρατίας μεταβαίνομεν εἰς μοναρχίαν συνταγματικὴν.

Ὁ προλαλήσας ἀνέφερεν, ὅτι ἡ Γερουσία ἔχει νομοθετικὰ καὶ συντηρητικὰ καθήκοντα, προτείνας, ὅτι ἐκλεγομένη ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπειδὴ ὁ λαὸς δὲν δύναται ἐντὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς ἐπαρχίας νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἱκανότητα, δὲν θέλει ἐκπληροῖ ἀρκούντως τὸ πρῶτον· ἀλλὰ μήπως εἶναι δύσκολον νὰ εὕρῃ ὁ λαὸς τὴν ἱκανότητα, ὅταν ἄφεθῇ ἐλεύθερος νὰ τὴν ζητήσῃ ἐντὸς τοῦ εὐρυτάτου κύκλου τῆς ἐπικρατείας; ὁ λαὸς δύναται καλῆτερον νὰ ἐκλέξῃ τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν τιμιότητα, ἐὰν δὲ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὑπάρχουν ἐλλείψεις

καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, καὶ εἰς τὴν ὑπο τοῦ λαοῦ ἐκλογὴν, τὸ κακὸν εἰς τὴν δευτέραν περίστασιν διορθοῦται διὰ τῆς ἀμέσως ἐρχομένης νέας ἐκλογῆς· ἐνῶ εἰς τὴν πρώτην εἶναι αἰώνιον καὶ ἀδιόρθωτον· ὡς πρὸς τὰ συντηρητικὰ αὐτῆς καθήκοντα, εἶπεν, ὅτι ἡ Γερουσία, ἐκλεγομένη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἰσοστάθμισις τῶν δύο ἄλλων δυνάμεων, ὅπως ἔχουεν παραδείγματα καὶ εἰς ἄλλα κράτη· εἰς ἄλλα κράτη ἀληθεύει, διότι ἡ Γερουσία, εἰς ἐκεῖνα συνισταμένη ἀπὸ πρόσωπα ἀντίκοντα εἰς χωριστὴν καὶ διχακεκρινέναν τάξιν τῆς κοινωνίας, εἶχε δικαίωματα καὶ συμφέροντα ἴδια ν' ἀντιπροσωπεύσῃ· ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχουεν ἀφ' ἑνὸς τὸν Βασιλέα, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν λαόν, οὐδεμία δὲ ἄλλη τάξις, κἀνὲν ἄλλο συμφέρον· δὲν ὑπάρχουσι, τὰ ὅποια ν' ἀντιπροσωπεύῃ ἡ Γερουσία.

Δὲν ἔχει πρὸ πάντων τὴν ἀνεξαρτησίαν, διότι, ὡς ὁ προλαλήσας ὡμολόγησεν ὅτι, ὅλοι οἱ Ἕλληνες εἵμεθα πτωχοί· ἔχουεν ἀνάγκας, καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτὴν εὐρίσκουμέν ἐυκόλως εἰς τὴν Κυβέρνησιν· πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Γερουσία, ἐκλεγομένη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, νὰ ᾖ ἀνεξάρτητος, καὶ νὰ συμπληροῖ τὸ συντηρητικὸν καθήκόν της; συγκειμένη τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ ἀνθρώπους ταπεινωθέντας αἰωνίως ὡς ὄργανα τῆς ἐξουσίας, δὲν θὰ ἔχωσι βεβαίως τὴν τόλμην ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὰς θελήσεις της· ὡς ἐνοπλος σὺνδεσπότης λοιπὸν δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ· πῶς δὲ ἀφ' ἑτέρου δύναται νὰ ἐπιμεληθῇ, ἢ ν' ἀντισταθῇ χάριν τοῦ λαοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπεχωρίσθη διὰ παντός, καὶ δὲν ἔχει ἰδίαν τάξιν, ἢ συμφέροντα ἐντὸς τοῦ ἔθνους ν' ἀντιπροσωπεύσῃ; μὴ ὑπαρχούσης δὲ τοιαύτης τάξεως πρὸς τί νὰ τὴν καθιερώσωμεν, καὶ νὰ πλάσωμεν σῶμα χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὴν ὕλην;

Πρὸς δὲ τούτοις εἰς τὴν παρούσαν μάστιγα κατὰσταν, ὅτε ἕνεκα τοῦ ἀγῶνος πλῆθος Ἑλλήνων ἔχουν τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Γερουσιαστοῦ, θέλου·ν περιπλέξει εἰς τὰς μεγαλειτέρας δυσκολίας τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις διορίζουσα ἐξ αὐτῶν μόνον τὸν ἀναγκαῖον ἀριθμὸν θέλει ἀποκτήσῃ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀντιπολιτευομένους.

Περαιίνων δὲ τὸν λόγον τοῦ ἐπρόσθεσε καὶ τινα πρατήρησιν ὡς πρὸς τὴν οἰκονομικὴν κατὰστασιν τοῦ ἔθνους. Θέλομεν ἀνογείρει εἶπε, σῶμα, εἰς τὸ ὁποῖον, ἂν τὸ διορίξῃ ὁ Βασιλεὺς, εἵμεθα ἡναγκασμένοι νὰ δώσωμεν ἀδρούς μισθοὺς διὰ νὰ καταστήσωμεν αὐτὸ ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν. Ὁ λαὸς ἐν τούτοις ἔχει ἄπειρα εἴδη, καὶ ἀντικείμενι ἀνυπομένους ἀπλοποίησιν τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀνγκούρισιν.

Ἄλλος δὲ πληρεξούσιος παρὰδεχόμενος τὴν γνώμην τοῦ νὰ

διορίζεται ἡ Γερουσία ὑπὸ τοῦ Βασιλέως προοιμιάζων, ὅτι ἕκαστος ἐκ τῶν πληρεξουσίων ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος πρέπει νὰ προσέξῃ εἰς τὸ συμφέρον τοῦ τόπου, νὰ ἐρωτήσῃ τὴν συνείδησίν του, καὶ ν' ἀποκρούσῃ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ μειδιάματα τῆς δημοτικότητος, παρετήρησε τὰ ἐξῆς· παραδέχεται καὶ αὐτὸς, εἶπεν, ὅτι δύο εἶναι οἱ τρόποι τῆς συστάσεως τῆς Γερουσίας ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἢ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Μέσος ὁρος δὲν ὑπάρχει, δὲν εἶναι ἀληθής. Τὸ τῶν ὑποψηφίων σύστημα εἶναι ἐκλογὴ, ἥτις δὲν ἀντιπροσωπεύει μῆτε τὸν προτείνοντα, μῆτε τὸν ἐκλέγοντα. Τοῦτο εἶπον ἄλλοι πρὸ ἡμῶν, εὐρεθέντες εἰς παρομοίας περιστάσεις· ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἡ Γερουσία, θὰ σύγκειται ἐκ τριάκοντα ἀτόμων, ὁ λαὸς ἐκλέγει ἐννεήκοντα, ἐὰν ὅλοι οὗτοι εἶναι ἄνθρωποι τῆς ἐκλογῆς τοῦ θέλουν εἶσθαι τῶν φρονημάτων του καὶ τῶν κλίσεών του. Ἐκ τούτων ὁ Βασιλεὺς θέλει λάβῃ τοὺς τριάκοντα, οἵτινες ἀληθῶς εἶναι τῆς ἐκλογῆς τοῦ λαοῦ, καὶ ἐντούτοις φαίνεται, ὅτι ἐκλέγει ὁ Βασιλεὺς. Ἰδοὺ τὸ ψευδές· τὸ αὐτὸ συμβαίνει, καὶ ὅταν ὁ λαὸς ἐκλέξῃ κυρίως μόνον τοὺς τριάκοντα ἀξιούς καὶ τῶν φρονημάτων του, τοὺς δὲ λοιποὺς συμπληρώσῃ ἐξ ἄλλων ἀναξίων, τότε ἐπίσης ὁ Βασιλεὺς εἶναι ἠναγκασμένος νὰ ἐκλέξῃ ἐξ αὐτῶν μόνον τοὺς 30, οἵτινες ὄντες ἀληθῶς τῆς ἐκλογῆς τοῦ λαοῦ φαίνονται ὡς ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ Βασιλέως· τὰ ἀτοπήματα ταῦτα τὰ ἴδωμεν ἐμπράκτως εἰς τὸ δημοτικὸν σύστημά μας.

Τὸ προκείμενον ζήτημα εἶναι, ἐὰν συμφέρει ἡ Γερουσία νὰ ἐκλέγηται ἀπὸ τὸν λαόν, ἢ νὰ διορίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ ἐὰν πρέπη νὰ ᾖ ἰσόβιος, ἢ δι' ὠρισμένου χρόνου διάστημα· διὰ νὰ λύσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν, ὅποιον σύστημα παραδέχεται ἡ Συνέλευσις νὰ ἐγκαθιδρύσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ποῖα αἰτία ὑπηγόρευσαν εἰς τοὺς πληρεξουσίους τὴν παραδοχὴν τῶν δύο Βουλῶν. Θέλομεν φρόνημα ἐλεύθερον, Κυβέρνησιν ἰσχυράν, καὶ πεφωτισμένην· θέλομεν τὸ ἀντιπροσωπικὸν σύστημα, διότι εἶναι ἀναγκασίον νὰ ἀκούηται ὁ λαὸς εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τῶν φόρων, καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῶν νόμων· θέλομεν σύστημα τὸ ὅποιον νὰ παγιώνῃ τὴν τάξιν καὶ ἰσχὺν τῶν νόμων καὶ νὰ στηρίξῃ τὴν ἐλευθερίαν. Ἀποστρεφόμενοι τὴν ἀναρχίαν, ὡς καὶ τὸν δεσποτισμὸν, θέλομεν μόνιμον καὶ σταθερὸν σύστημα, ἐγγυώμενον τὴν ἐνότητά καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν τριῶν δυνάμεων ἀνευ συγκρούσεων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως τοῦ ἔθνους, ὥστε ὅλοι ὁμοῦ νὰ κάμουν τὸ καλόν, μὴ δυναμένη οὐδεμία νὰ πράξῃ τὸ κακόν· τοιοῦτον σύστημα ἀπεδέχθησαν ἀπ' ἀρχῆς οἱ πληρεξούσιοι. Σύμφωνανον μὲ τοιαύτας

ἀρχάς, ὡς τὸ περὶ Βασιλέως, ἐψήφισεν ἡ Συνέλευσις τὸ μοναρχικὸν στοιχεῖον, ἀποθέσασα εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς μόνου προσώπου τὴν νομοτελεστικὴν ἐξουσίαν, διότι οἱ πολλοὶ δὲν ἐγγυῶνται μήτε ταχύτητα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, μήτε σύμπνοιαν· διὰ δὲ τῆς διαδοχῆς ἠθελήσαμεν νὰ καθιερώσωμεν αἰώνιον τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως, καὶ ν' ἀποκρούσωμεν οὕτω πᾶσαν ἀντιζηλίαν· διὰ τοῦτο παρεδέχθημεν τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως ἱερὸν καὶ ἀνέυθυνον, ἐνεργοῦντος δι' ὑπευθύνων Ἱπουργῶν. Τοιαύτην εἰκόνα τῆς Βασιλείας παρεδέχθημεν· ὡς πρὸς τὴν Βουλὴν δὲ, ψηφίσαντες κοινοβουλευτικὸν σῶμα ἠθελήσαμεν νὰ ἐκπληρῶνται αἱ ἀνάγκαι τοῦ λαοῦ δι' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου λαοῦ, ὅστις νὰ δύναται τοιοῦτοτρόπως νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν δημοσίων πραγμάτων· πρόκειται περὶ θεραπείας δεινῶν, ὁ λαὸς νὰ δύναται νὰ ἐκφράζῃ τὰς ἀνάγκας καὶ ἐπιθυμίας του, ν' ἀναφαίνεται ἡ ἐθνικὴ γνώμη καὶ θέλησις, καὶ νὰ λαμβάνωνται μέτρα κατὰλληλα εἰς θεραπείας· ἡ φρόνησις ἐκάστου νὰ καθιστᾷ ἐρικτὰς τὰς γνώσεις τῶν δημοσίων πραγμάτων· τοιαύτην ἰδέαν παρεδέχθημεν διὰ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ στοιχείου· ὑπὸ ποίας ιδέας δὲ ὠδηγήθημεν νὰ παραδεχθῶμεν τὴν Γερουσίαν; φοβούμενοι τὰς μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρω ῥηθειςῶν δυνάμεων τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς συγκρούσεις καὶ θέλοντες νὰ ἐμποδίσωμεν καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην ἀπὸ τοῦ νὰ σφετερίζηται τὰ δικαιώματα τῆς ἐτέρας, ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαστὴν νὰ τεθῇ μεταξὺ τούτων τρίτη τις ἀρχὴ οὐδετέρα, ἥτις νὰ μὴν ἀνέκει μήτε εἰς τὴν μίαν, μήτε εἰς τὴν ἄλλην, ν' ἀποκρούῃ ἕνεκα τούτου τὰς συγκρούσεις καὶ τὴν ἀπορρόφησιν ἀπάσης τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῆς μιᾶς μόνης, νὰ τηρῇ ἐκαστὴν αὐτῶν εἰς τὰ καθήκοντά της, νὰ μὴ δύναται νὰ λάβῃ ἀποκλειστικῶς τινὰ ὑπὲρ τῆς μιᾶς αἵρεσιν, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ὑπερξίν της εἰς τὸ Σύνταγμα, διὰ νὰ ᾔῃαι ὁ ἀγρυπνὸς αὐτοῦ φύλαξ.

— Ἐπὶ τῶν τριῶν τούτων βάσεων στηριζόμενοι παρεδέχθημεν τὸ ἀντιπροσωπικὸν σύστημα, συγκειμένου τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ἀπὸ Βασιλέα ἀνέφθυνον, ἐνεργοῦντα δι' ὑπευθύνων Ἱπουργῶν, καὶ ἀπὸ δύο βουλευτικὰ σώματα· ὅταν τὰ τρία ταῦτα στοιχεῖα ἔχουν τὴν ἐνότητα καὶ συμφωνίαν, προάγεται τὸ καλόν· ὅταν δὲ δὲν συμφωνῶσι, τότε ἡ ἀπαγόρευσις καὶ ἡ ἄρνησις μιᾶς ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ μέσον, δι' οὗ προλαμβάνεται τὸ κακόν, διότι ὑπάρχει τότε ἡ πρόληψις ἀπάτης εἰς τινὰ ἐκ τῶν τριῶν, καὶ διὰ νὰ μὴ καθιερωθῇ σφαλερὰ τις θέλησις εἰς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα, ἄρχεται ἡ ἀπαγόρευσις καὶ ἡ ἀναβολή. Ὅταν, ὁ Βασιλεὺς, προτείνουν οἱ ἐνκντίας γνώμης, ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ παύῃ τοὺς Ἱπουργοὺς, νὰ τροποποιῇ τὴν Γερουσίαν, μεταβάλλων τὴν πλειο-

νοψηφίαν αὐτῆς, καὶ νὰ διαλύῃ τὴν Βουλὴν, τότε διὰ τοῦ μέσου τῆς ἀπαγορεύσεως καθίσταται ὁ Βασιλεὺς πολὺ ἰσχυρότερος τῶν ἄλλων δύο· ἐξεναντίας μάλιστα δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου ὁ λαὸς καθίσταται ἰσχυρότερος, ἀλλὰ λαὸς φρόνιμος, διότι ἡ ἀπαγόρευσις ἔχει μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἐὰν νόμος τις προτεινόμενος παρὰ τοῦ λαοῦ δὲν κυρωθῇ κατ'ἐκείνην τὴν Σύνοδον, ἔρχεται τὸ ἐπόμενον ἔτος ἡ νέα Σύνοδος, καὶ παραδέχεται αὐτὸν, ἀφοῦ ἀποδειχθῇ, ὅτι πρόκειται περὶ θεραπείας κοινωνικῆς τινος ἀνάγκης· ἂν ὅμως ἡ ἀπαγόρευσις στραφῇ ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ κατὰ τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας, εἶναι ἰσχυρότερα, διότι δὲν χορηγεῖται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ὁ προϋπολογισμὸς, καὶ τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως. Ἐὰν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία διαλύσῃ τὴν Βουλὴν, συνέρχεται αὕτη κατ' ἀνάγκην ἐντὸς ῥητῆς προθεσμίας. Ἐὰν δὲ καὶ ἡ νέα Σύνοδος φρονῇ τὰ αὐτὰ μὲ τὴν διχλυθεῖσιν, τότε ἀναδείκνυται τὸ ἐθνικὸν συμφέρον, καὶ ἡ ἐθνικὴ θέλησις ὑπερισχύει.

Ἐὰν παραδεχθῶμεν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τὴν ἐκλογὴν τῆς Γερουσίας, τότε παρουσιάζεται ἀμέσως ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ Γερουσία, ἔχουσα τὴν αὐτὴν πηγὴν, καὶ ἐπομένως τὰ αὐτὰ φρονήματα καὶ τὰς ῥοπὰς τῆς Βουλῆς, καθίσταται ὡς νέα Βουλὴ, καὶ ἐπομένως πρὸς τὸ αὐτὸ τὸ διπλοῦν ἀντίτυπον; εἶναι, λέγουν, ἐφετεῖον, ὅπου φέρονται τὰ συζητιθέντα σχέδια νόμων εἰς ὠριμωτέραν συζήτησιν. Ἀλλ' ὅταν ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως τῆς Γερουσίας εἶναι ἡ διπλῇ συζήτησις, τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ καὶ δι' ἄλλου μέσου, διαιρουμένης εἰς δύο τμήματα τῆς Βουλῆς. Ὁ σκοπὸς ὅμως τῆς Γερουσίας δὲν εἶναι οὗτος, καὶ ἐὰν αὕτη, ὡς τὴν παρεδέχθημεν, πρέπη νὰ συμπράττῃ ὁμοῦ μὲ τὰ δύο ἄλλα σώματα, ὡς ἰδιαίτερον καὶ χωριστὸν σῶμα, πρέπει νὰ ἀντιπροσωπεύῃ καὶ ἴδιον συμφέρον καὶ στοιχεῖον τοῦ ἔθνους. Ναί, ἀντιπροσωπεύει ἴδια συμφέροντα τῆς κοινωνίας, καὶ ὄχι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν περιορισμένην καὶ στενὴν σημασίαν· ἴσως δὲ ἐνεκα τούτου παρεξηγοῦμαι ἐνταῦθα ὡς ὑπερασπιστῆς ἀριστοκρατίας· ἀλλ' ὄχι δὲν ὑπερασπίζομαι τοιαύτην ἀριστοκρατίαν. Ἡ ἀριστοκρατία δὲν δημιουργεῖται ἐντὸς τῶν συνταγμάτων, ἀλλὰ προϋπάρχει αὐτῶν, ὡς προϋπῆρχεν εἰς ἄλλα ἔθνη, ὅπου τὴν εὐρίσκομεν· προνόμοια, εὐγένεια, διαδοχὴ αὐτῆς, τιμαριωτικὸν σύστημα διεχωρίζον τάξιν τινὰ τῆς κοινωνίας, καὶ πρὶν αὕτη συναλλαχθῇ μετὰ τῆς Βασιλείας καὶ τοῦ λαοῦ διὰ Συντάγματος, ὅπου ἀναφαίνεται ἡ ἀριστοκρατία, προϋπῆρχεν ἡ ἀρχὴ τῶν διακρίσεων, πηγάζουσα, ἢ ἀπὸ τοὺς πρώτους οἰκιστὰς τῶν πόλεων, ἢ ἀπὸ τὰς κατακτήσεις· παραδείγματα ζωηρὰ τῆς ἀληθείας ταύτης ἔχομεν τὴν

Ρώμην καὶ τὴν Ἀγγλίαν, καὶ Γαλλίαν μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἐπικρατειῶν. Τὸ προκείμενον εἰς ἡμᾶς ζήτημα δὲν ἔχει ποσῶς σχέτιν μὲ τὴν ἀριστοκρατίαν, ἥτις μολαταῦτα ἐπροξένησεν εἰς τὰ ἔθνη, ὅπου ὑπῆρξε, μεταξὺ τῶν κακῶν καὶ καλῶν. Πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν ὀφείλει τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος καὶ τὸ Σύνταγμα καὶ τὸ κράτος του, καὶ αὕτη εἶναι ὁ ἄγρυπνος αὐτοῦ φύλαξ· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ πατριάρχης τῆς ἰσότητος, ὁ συγγραφεὺς τοῦ πολιτικοῦ συναλλάγματος, εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ ὁποίου δὲν ἔχομεν οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν.

Ἡ Γερουσία λοιπὸν εἰς τὸ ἔθνος μας δὲν δύναται ν' ἀντιπροσωπεύῃ ἀριστοκρατίαν, διότι αὕτη δὲν ὑπάρχει· ἀντιπροσωπεύει ὅμως κοινωνικὰ συμφέροντα, γενικὰ καὶ ὄχι· ἰδίως τοῦ λαοῦ εἰς τὴν στενὴν σημασίαν. Λέγοντες ἰσότητα ἐνώπιον τοῦ νόμου, δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι τὰ πάντα εἶναι εἰς ὅλους ἀφικτὰ κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν. Ὑπάρχει εἰς τὰ ὅμματα διαφορὰ φυσικὴ καὶ διαφορὰ περιστάσεων, καὶ ἡ ἰσότης ἄνευ τῆς διακρίσεως ταύτης εἶναι ἢ τρομεροτέρα ἀνισότης· ἡ κοινωνία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φανῇ δικαιοτέρα τοῦ Θεοῦ, ὅστις πάντας μὲν ἔκαμεν ἱκανοὺς, ἴτους, ὄχι ὅμως καὶ πραγματικῶς ἴσους· ὑπάρχουν λοιπὸν καὶ ἐντὸς τῆς κοινωνίας διακρίσεις, διακρίσεις ἱκανότητος, τῆς πείρας, τῶν ἐκδουλεύσεων, καὶ ἐπομένως στοιχείον τι αὐθύπαρκτον ὑπάρχει ἐντὸς τῆς κοινωνίας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντιπροσωπευθῇ, ἀντιπροσωπευομένης οὕτω τῆς τοιαύτης ὑπεροχῆς τῶν ἐκδουλεύσεων, τῆς ἱκανότητος κτλ. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὴν Γερουσίαν.

Συμφέρει λοιπὸν ἡ Γερουσία, τῆς ὁποίας τοιοῦτος εἶναι ὁ σκοπός, νὰ ἐκλέγηται ἀπὸ τὸν λαόν; Ἰδοὺ τὸ ζήτημα· ὁ λαὸς σύμφωνον μὲ τ' ἀνωτέρω δὲν ἔχει τὸ αὐτὸ συμφέρον, ἀμέσως συνδεδεμένον· ἐκλεγομένη δὲ ἀπὸ τὸν Βασιλέα δὲν εἶναι τάχα φόβος, μήπως, ἀπαρνούμενη τὸν σκοπὸν τῆς συστάσεώς της, συνταυτισθῇ μὲ τὸν Βασιλέα; ὄχι, τοιοῦτος φόβος δὲν ὑπάρχει, διότι τὸ στοιχεῖον τῆς Μοναρχίας εἶναι ἀσθενέστερον ἐκείνου τοῦ λαοῦ, καὶ ἔχει ἀνάγκην νὰ ὑποστηριχθῇ, καὶ νὰ βασισθῇ ἐπὶ τῆς Γερουσίας. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνωσιν οἱ Γερουσιασταὶ αὐλοκόλακες, ὅταν ὁ Βασιλεὺς ἔχῃ μέγιστον συμφέρον νὰ πλάσῃ στοιχεῖον ἰσχυρὸν καὶ ἄξιον εἰς τὸ ὁποῖον νὰ εὐρίσκη τὴν ὑπεράσπισίν του, ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, κατὰ τοῦ παραφερομένου δημοκρατικοῦ πνεύματος; εἶναι ἴδιον συμφέρον τοῦ Βασιλέως ἡ Γερουσία νὰ ἴσταται ἰσχυρὰ καὶ αξιοπρεπῆς, διότι ἄλλως πάσχει ἡ Βασιλεία καὶ ὄχι ὁ λαός.

Ἡ θέσις τῆς Γερουσίας εἶναι τὸ μέσον μεταξὺ δύο ἀρχῶν, τῆς

μιάς αιώνιου καὶ τῆς ἄλλης προσκαιρίου μὲν, ἀλλὰ διηνεκῶς ἀναφαινομένης περιοδικῶς· πρὸς ἐπιτυχίαν λοιπὸν τοῦ σκοποῦ τῆς συστάσεώς της πρέπει νὰ ἀποκρούηται ἀπ' αὐτῆς καὶ τὸ αἰώνιον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσκαιρον, νὰ φυλάττη δὲ διὰ τῆς ἰσοβιότητος τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν προσώπων τὸν μέσον τοῦτον ἔρυν· διὰ τῆς ἰσοβιότητος ἔχομεν πληρυστάτην ἐγγύησιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ σώματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἄλλως περιέχει ἐν ἑαυτῷ τὰς ἀφορμὰς καὶ τὰ αἷτια τῆς ἐξαρτήσεώς του, καὶ εἶναι ἄπορον πῶς ἡ ἐπιτροπὴ ὑπέπεσεν εἰς τοιοῦτον λάθος. Γερουσίαι, διοριζομένη ἀπὸ τὸν Βασιλέα καὶ ἰσόβιαι, ἰδοὺ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον· ἄλλως δὲν ἐννοῶ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως τῆς Γερουσίας.

Φέρων οἱ ἐναντίοι παράδειγμα τὸ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ 1795 ἀλλὰ τὸ πρῶτον δὲν ἀληθεύει· κατὰ δὲ τὴν σύνταξιν τοῦ δευτέρου δὲν ὑπῆρχε ποσῶς εἰς Γαλλίαν τὸ Μοναρχικὸν στοιχεῖον· μένει δὲ εἰς αὐτοὺς μόνον παράδειγμα τὸ τοῦ Βελγίου· ἀλλὰ τοῦτο μόνον δὲν πρέπει νὰ μᾶς σύρῃ, καὶ νὰ παραδεχθῶμεν παραδειγματικῶς προσανῇ ἄτοπα· ἐκεῖ ὑπάρχει μόνον τὸ στοιχεῖον τῆς πλουτοκρατείας, καὶ αὐτὸ ὅπως καὶ ἂν ἐκλεχθῇ εἶναι τὸ αὐτὸ, καὶ ὁμοιοτρόπως ἐνεργεῖ. Ἐνῶ εἰς τὸ ἔθνος μας τοιοῦτον στοιχεῖον δὲν ὑπάρχει, καὶ ἐὰν τὸ παραδεχθῶμεν, πράττομεν τὴν μεγίστην ἀδικίαν· δὲν πρόκειται νὰ περιορίσωμεν τὴν μεσημβριανὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ταχύτητα τοῦ σκέπτεσθαι, ἀλλὰ νὰ δώσωμεν τὴν καλύτεραν διεύθυνσιν, καὶ μεταχειρισθῶμεν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐθνικὴν εὐμερίαν· εἶναι ἀνάγκη πλησίον τῆς Βουλῆς νὰ θέσωμεν καὶ ἕτερον σῶμα, τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς ἐνθυμίζῃ τὸ παρελθόν, καὶ ὅταν παρουσιάζεται ἰδέα τις πρόσκαιρος καὶ διαβατικὴ νὰ μὴ σύρῃται τὸ ἔθνος ἀπὸ ταύτην, ἀλλὰ νὰ διαβαίνει ἄνευ ἐλάττης· διὰ τῆς ταχύτητος τρέχομεν τὸν κίνδυνον νὰ παραγνωρίσωμεν τὴν κοινὴν γνώμην. Ναι, ἀλλὰ καὶ αὕτη πιθανὸν νὰ ἐξαπατηθῇ καὶ νὰ μᾶς παρασρῇ εἰς λάθρη ἀδιόρθωτα· παραδείγματα τούτου εὐρίσκουμεν πρόσφατα εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἱστορίαν μας, τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυβερνήτου καὶ τῆς Ἀντιβασιλείας. Τὰ ἄτοπα ἀπορρίψομεν, ὅταν συγχρόνως μὲ τὸ παρὸν ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ παρελθόν, ἡ κρίσις τότε δὲν σφαλῇ.

Ἄς μὴν περεξηγήσωμεν τὰς σοφὰς συμβουλὰς καὶ τὴν περὶ ἡμῶν κοινὴν γνώμην τῆς Εὐρώπης· εἰμεθα ὅλοι ὑπερασπισταὶ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, καὶ οὐδεὶς χαρίζεται πρὸς ἐλάθην τοῦ ἔθνους του. Ὅταν ὁμῶς ἀναλογίζωμαι, ὅτι εἰς τὰς δυνάμεις αὐτὰς τῆς Εὐρώπης χρεωστοῦμεν τὸ παρὸν, καὶ στηρίζομεν τὰς

ἐλπίδας τοῦ μέλλοντός μας, καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάγκην μας, αἰσθάνομαι, ὅτι δὲν εἶναι ἀδιάφορος ἡ περὶ ἡμῶν ιδέα, τὴν ὁποῖαν δύνανται νὰ λάβωσι. Τότε παραδέχομαι τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς των, ἀναγνωρίζων μάλιστα αὐτὰς ὡς πατρικὰς καὶ ὠφελίμους.

Ἄς ἀνακαλέσωμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὰ κακὰ τῆς ἀναρχίας· δὲν πρόκειται ἐν αὐτῷ περὶ τῆς Γερουσίας, ἀλλὰ περὶ αὐτῆς τῆς Βασιλείας, καὶ ἂν παρεδέχθημεν Συνταγματικὴν Βασιλείαν, πρέπει νὰ καταστήσωμεν αὐτὴν ἰσχυράν, καὶ ἀπρόσβλητον εἰς τὰς ἐπικινδύνους προσβολὰς· πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὴν ὑποστήριγμα ἰσχυρὸν, τὴν Γερουσίαν, καὶ ὄχι κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον.

Νομίζω καὶ ἐγὼ, εἶπεν ἄλλος, συμφώνως τοῖς προαγορεύσασιν, ὅτι, τὸ προκείμενον περὶ τῆς Γερουσίας ζήτημα, εἶναι λίαν σπουδαῖον, καὶ χρήζει πολλῆς προσοχῆς καὶ σκέψεως. Ἦτο δύσκολον καὶ τὸ περὶ τῆς μιᾶς, ἢ τῶν δύο Βουλῶν ζήτημα, ἀλλ' ἐκεῖ ἡ σύμφωνος καθ' ὅλα τὰ εὐνομούμενα ἔθνη πείρα ἐδύνατο νὰ μᾶς χειραγωγήσῃ, ἐνταῦθα δὲ καὶ κατὰ τοῦτο ἀπαντῶμεν δυσκολίαν, διότι ἡ πείρα εἶναι διάφορος, διότι ἄλλα μὲν τῶν ἐθνῶν, οἷον ἡ Γαλλία καὶ Ἀγγλίς ἐγούσι τὰς Γερουσίας ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐκλεγόμενης, ἀλλὰ δὲ, οἷον Ἀμερικὴ, Βέλγιον κλ. ὑπὸ τοῦ λαοῦ· ὁ μόνος ἀσφαλὴς ὁδηγὸς εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν θέλει εἶσθαι ἡ τῶν ἡθῶν, τοῦ χαρακτῆρος, καὶ τῶν κοινωνικῶν στοιχείων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κατανόησις.

Δὲν θέλω νὰ ἐπὶ ἀναχάξω, ὅσα καὶ οἱ προαγορεύσαντες εἶπον περὶ τῶν ὑποδιαίρεσεων τοῦ ζητήματος τούτου, διότι αὐταὶ εἰς δύο τινὰ περαιοῦνται, ἐκ τοῦ Βασιλέως, ἢ ἐκ τοῦ λαοῦ νὰ ἐκλεγῇται ὁ Γερουσιαστής.

Ὁ σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον συνήλθομεν εἶναι τὸ νὰ καταρτίσωμεν συγκερασμένην Μοναρχικὴν πολιτείαν. Ταύτην ἐκήρυξεν ἡ γ'. Σεπτεμβρίου, ταύτην τὴν ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τῶν λαῶν, ταύτην ἐπιθυμοῦμεν πάντες. Πῶς λοιπὸν θέλομεν διαπράξαι αὐτήν; ἐκ τῶν ὑπαρχόντων βέβαια στοιχείων. Ἐρευνῶν καθ' ἑλὴν τὴν Ἑλλάδα δὲν εὐρίσκω, εἰμὴ δύο μόνον στοιχεῖα, τὸ Μοναρχικὸν καὶ δημοκρατικόν. Ὀλιγαρχίας δὲ σημεῖον πούποτε δὲν ἀπαντῶ. Διὰ τοῦτο δὲν ἐλσεινολογῶ τὴν Ἑλλάδα, διότι δὲν ἔχει τὸ στοιχεῖον τοῦτο τῆς ὀλιγαρχίας, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς ἄλλα τινὰ ἔθνη. Ὑπάρχει καὶ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἀνισότης, καὶ διαφορά, ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ ἀτόμων. ἔχει τὸ περικλεῆς ἔθνος τῶν Ἀγγλων, προανέφερεν ὁ τῶν Ἠπειρωτῶν πληρεξούσιος, ζηλωτὸν σύστημα ἀριστοκρατίας· ἀλλ' ἔχει καὶ ἡ Ἑλλὰς ἴσως

ἄλλα ἀγαθὰ, οἷον τὸ τοῦ κλίματος, καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐπίσης εἶναι εἰς ὅλους ζηλωτά. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ θηρεύωμεν τὰ μὴ ὑπάρχοντα, ἀλλ' ἐκ τῶν ὑπαρχόντων νὰ καταρτίσωμεν τὴν πολιτείαν· εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς προεῖπον, δὲν ὑπάρχουσιν, εἰμὴ δύο μόνον στοιχεῖα τὸ μοναρχικὸν καὶ τὸ δημοκρατικόν· ταῦτα καθαρὰ ὄντα νὰ συνυπάρξωσιν εἶναι ἀδύνατον. Διὰ νὰ κατασῶσι λοιπὸν συναπτὰ πρὸς ἄλληλα, καὶ νὰ βαδίσωσιν ἑναρμονίως τὴν συνταγματικὴν πορείαν τῆς Κυβερνήσεως, πρέπει νὰ συγκερασθῶσι. Τίνι τρόπῳ δύναται νὰ κατορθωθῇ τοῦτο; Τὸ μὲν μοναρχικὸν στοιχεῖον συγκιρνᾶται, δεδομένης ἐν μέρει τῆς νομοθετικῆς δυνάμεως εἰς ἄλλα σώματα, κηρυττομένων ἀνεξαρτήτων τῶν δικαστηρίων, καὶ διαμεριζομένης τῆς ἐκτελέσεως εἰς πολλοὺς ὑπαλλήλους, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Μονάρχης παρέχει μόνον τὸν ὠθισμὸν τῆς ἐνεργείας. Τὸ δὲ δημοκρατικὸν στοιχεῖον εἶναι μὲν καθαρὸν, ὅταν τὰ πάντα διὰ τοῦ λαοῦ τελῶνται, καὶ αὐτὴ ἡ ἐκτέλεσις εἶναι δεδομένη εἰς περιοδικοὺς ἄρχοντας. Συγκιρνᾶται δὲ 1) ὅταν ἡ ἐκτέλεσις ᾖ ἀνατεθειμένη εἰς διαδοχικὸν Μονάρχην, μὴ προσβλέποντα μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ μέλλον, ἀλλὰ σφριζόμενον εἰς τὸ παρελθόν, καὶ ἐκ τούτου ἀπεκδεχόμενον τὴν τοῦ μέλλοντος εὐδαιμονίαν· 2) ὅταν ἡ νομοθετικὴ ἐνέργεια δὲν τελεῖται δι' ὅλου τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ δι' ἀντιπροσώπων· 3) ὅταν ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δὲν εἶναι συγκεντρωμένη εἰς ἓν σῶμα, ὥστε τὸ μέγεθος καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῆς νὰ ᾖ ἀκέραιος· 4) ὅταν εἰς τὸ ἓν τῶν σωμάτων ἐπικρατῇ, ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς καταστάσεως τὸ συντηρητικὸν στοιχεῖον.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σογάζομαι, εἶπεν, ὅτι συμβιβάζονται κάλλιστα τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα, συνάπτονται πρὸς ἄλληλα, καὶ βαίνουν μετὰ τάξιν καὶ ἁρμονίαν.

Πᾶν ἄλλο ἐκτὸς τούτων πρὸς πορισμὸν γεγόμενον, εἴτε τοῦ ἐνὸς στοιχείου, εἴτε τοῦ ἄλλου, οὐ μόνον ἤθελεν εἶναι περιττὸν ἀλλ' ἤθελεν ἐμποδίσει, καὶ τὴν ἀναγκάιν αὐτοῦ ἀνάπτειν.

Ἀποδείξαντες ἤδη, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συγκιρνῶνται κάλλιστα τὰ δύο στοιχεῖα τῆς Μοναρχίας καὶ τῆς δημοκρατίας, ἃς ἐξετάσωμεν παρὰ τίνος πρέπει νὰ ἐκλέγηται ἡ Γερουσία. Τὸ ἐπ' ἐμὲ δὲν δισάζω νὰ εἰπῶ παρὰ τοῦ λαοῦ. Διότι τίς ὁ σκοπὸς αὐτῆς; α) τὸ νὰ συντρέχη εἰς τὰ νομοθετήματα, καὶ β') τὸ νὰ συγκιρνᾷ τὸ δημοκρατικὸν στοιχεῖον. Καὶ τὸ μὲν β' ἀποχρώντως ἀπεδείχθη ἐκ τῶν λελεγμένων, ὅτι πληροῦται, ὅταν ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ᾖ διηρημένη, καὶ ὅταν εἰς τὸ ἓν σῶμα αὐτῆς, εἰς τὴν Γερουσίαν, ὑπάρχουν ἡλικιωμένοι ἄνθρωποι καὶ διακεκριμένης ὁπωσοῦν καταστάσεως. Ὅθεν δὲν μέγει, εἰμὴ περὶ

τοῦ α. νὰ ἀναφέρω ὀλίγα τινά· 1) ὁ νόμος δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ ἐκφρασις τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ πρὸς θεραπείαν τούτων τρόπος· ἐὰν λοιπὸν οὗτος ᾖ ὁ ὁρισμὸς τοῦ νόμου, ἐὰν πάσχων, καὶ θεραπευόμενος ᾖ ὁ λαὸς, φυσικῶς τῷ λόγῳ ὁ λαὸς πρέπει νὰ διορίζῃ τὸν νομοθέτην· εἶναι βεβαίως πιστοτέρα ἢ ἐκφρασις αὐτοῦ τοῦ πάσχοντος παρὰ παντὸς τρίτου, καὶ ἡ παρ' αὐτοῦ ἀνεύρεσις τῶν μέσων τῆς θεραπείας ἀσφαλτεστέρα· ἂν ᾖτο δυνατόν ὁ λαὸς νὰ νομοθετῇ ὅλος, τοῦτο ἤθελεν εἶσθαι τὸ καλλήτερον, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν δύναται, ἐπενοήθη τὸ τῶν ἀντιπροσώπων μέσον, δι' ὧν ὁ λαὸς ἐκφράζει ἀπ' εὐθείας τὰς ἀνάγκας του. Ὅθεν αὐτὸς πρέπει νὰ τελῇ ταύτην τὴν ἐνέργειαν, πλὴν ἂν ὑποτεθῇ ἀνίκανος. Τοῦτο ὅμως δὲν ὑπάρχει διότι ἀπεδέχθη ἱκανὸς εἰς τὴν λειτουργίαν ταύτην, καὶ ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν δημάρχων, καὶ δημοτικῶν συμβούλων, καὶ ἐπὶ ἐκείνης τῶν ἐπαρχιακῶν.

2) Ὁ λαὸς διακρίνει τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἱκανότητα· ἀλλὰ θέλουσι μὲ εἰπεῖ, ῥαδιουργεῖται ὁ λαός· ἀλλὰ μήπως ἡ ῥαδιουργία εἰς τοὺς πολλοὺς μόνον τελῇται, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸν ἕνα; ἐπειτα, ἐὰν ὁ λαὸς ἀμαρτίῃσι ταχέως πάλιν θεραπεύονται τὰ τὰ ἡμαρτημένα δι' ἄλλης ἐκλογῆς. Ὅταν ὁ λαὸς δείξῃ ὀλιγωρίαν εἰς τὴν ἐκλογὴν, καὶ ἐκλέξῃ ἄνθρωπον ἀνίκανον, ἢ μὴ χριστόν, τιμωρεῖται παρὰ τοῦτο διὰ τὸ ἀμαρτημαί του, καὶ ὁ στεναγμὸς τῆς τιμωρίας του ἀντιχεῖ εἰς αὐτὸν τὸν παρ' αὐτοῦ ἐκλεγθέντα.

3) Πρέπει νὰ ὑπάρχῃ μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ τελούντος τὴν νομοθετικὴν λειτουργίαν, τοιαύτη σχέσις, ὅποια εἶναι μετὰ τοῦ ἐντολέως καὶ ἐντολοδόχου· πᾶς ἐντολοδόχος ἐπιμελεῖται μὲ προθυμίαν καὶ ζῆλον τὰ συμφέροντα τοῦ ἐντολέως τοῦ ὑπ' ὅψιν αὐτοῦ τούτου· ὀλιγωρεῖ δὲ αὐτὰ, ὅταν δὲν ἐπιβλέπεται παρ' αὐτοῦ. Βλεπομένη πολλὰκις, ὅτι οἱ ἐπίτροποι ἀνήλικος ἀμελοῦσι καὶ ἐνίοτε καταχρῶνται τῶν συμφερόντων τοῦ ἐπιτροπευομένου, ἂν καὶ ὁ νόμος ἀπειλῇ αὐτοὺς διὰ τῆς εἰς ἀκαίριον ἀποκαταστάσεως, διὰ τὴν ἐπικυρόρησιν τῆς ζημίας, διότι δὲν ἐπιτηροῦνται παρ' αὐτοῦ· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν νομοθέτην. Γίνεται κατὰ τοσοῦτον ἐπιμελέστερος, καθόσον ἐπιτηρεῖται παρ' ἐκείνου, δι' οὗ νομοθετεῖ· ἐν τῶν μεγίστων προτερημάτων τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ συστήματος εἶναι τὸ ὅτι καταστρέφει ἄγρυπνον φύλακα τὸν πολίτην· ἴσως θέλουν εἰπεῖ, ὅτι τοῦτο δαπράττεται ἡ δημοσιότης· ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐπιτηρεῖ, οὔτε ἐξετάζει τὰς πράξεις ἄλλου, μετὰ τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει σχέσιν, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ ἐπενεργήσῃ.

4) Ἡ ἐκλογὴ εἶναι περιοδική· ὁ Γερουσιαστὴς ἐξέρχεται ἐκ

τῶν σπλάγχνων τοῦ λαοῦ, εἰς αὐτὸν πάλιν ἐπιστρέφει, καὶ ἐκεῖθεν ἐπανερχεται εἰς τὰ καθήκοντά του μὲ νέας γνώσεις. μὲ νέας δυνάμεις καὶ νέαν προθυμίαν διὰ τὸ καλὸν τῆς πατρίδος· ὥς ἴδωμεν ἤδη καὶ τοῦ ἐναντίου θέματος τὰ ἀποτελέσματα· ὅταν ἡ ἐκλογή τοῦ Γερουσιαστοῦ ἀνατεθῇ εἰς τὸν Βασιλέα, ἡ ἔκφρασις τοῦ νόμου δὲν θέλει εἶσθαι πιστή. Ἄν ἐπρόκειτο περὶ μόνης καὶ καθαρᾶς εἰδικῆς τινος ἱκανότητος, τότε εἰς, ὁ ἔχων ἐπίσης τὴν εἰδικὴν ταύτην ἱκανότητα, καὶ μὲ θείαν τῶντι δικαιοσύνην ἐνεργῶν, ἤθελεν εἶσθαι ὁ καλλήτερος ἐκλογεὺς.

Οὕτως ὁ τεχνίτης εἰδικῆς τινος τέχνης ἐκλέγει κάλλιον τοῦ πλήθους τὸν ὁμότεχνον· ἀλλ' ὅτι· ἐκτὸς τῆς ἱκανότητος ἀπαιτῶνται καὶ ἄλλα προσόντα, οἷον τὸ τῆς ἀρετῆς, τὸ τῆς ἀγάπης κτλ. τότε καλλήτερος ἐκλογεὺς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἕνεκα τῆς ἀνατροφῆς του μετὰ τοῦ ἐκλεγομένου, γνωρίζει κάλλιον παντὸς ἄλλου τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

Ἐπειτα πῶς θέλει δυνηθῇ ὁ Βασιλεὺς νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἐκλογὴν ταύτην; πάντες ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἡ Μοναρχία πρέπει νὰ ᾔῃ ισχυρά, σεβαστὴ, μεγαλοπρεπής, ἐὰν θέλωμεν τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πατρίδος· ἀλλὰ ἀναθέτοντες εἰς τὸν Βασιλέα τοῦ Γερουσιαστοῦ τὴν ἐκλογὴν περιπίπτομεν εἰς τὸ ἐναντίον ἀποτέλεσμα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχομεν διακεκριμένην τάξιν ἀνθρώπων, εἴτε ἐκ γενέσεως, εἴτε ἄλλως πως. Κάνεις δὲν ὑποχωρεῖ εἰς τὸν ἄλλον, οὔτε ὁ στρατιώτης εἰς τὸν στρατηγὸν, οὔτε ὁ πένης εἰς τὸν πλούσιον. Πάντες νομίζουν ἐκυτοὺς ἴσους, διότι πάντες ἠγωνίσαντο τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. Δυσὸν θάτερον, ἢ θέλωμεν θέσει εὐρύτατα τὰ προσόντα, ἢ πολὺ στενά· ἐὰν θέσωμεν αὐτὰ στενά, θέλωμεν κινδυνεύσει τὸ σύνταγμα. Διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀνεχθῇ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς νὰ ᾔῃ διὰ παντὸς κεκλεισμένος τῆς θέσεως τοῦ Γερουσιαστοῦ καὶ νὰ μὴ ἐλέπη τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο ἐφικτὸν, εἴμῃ εἰς διακοσίους, ἢ τριακοσίους μόνον; Δὲν θέλει κραυγάζει τότε, διακοσίοι μόνον ἠγωνίσθησαν; δὲν εἶμαι καὶ γὼ μέτοχος τοῦ ἀγῶνος; τὸ πῦρ τοῦ πολέμου, καὶ ὁ κίνδυνος, καὶ ἡ καταστροφή δὲν ἔκαμνε μετὰξὺ ἡμῶν οὐδεμίαν διάκρισιν, πῶς τώρα τὸ Σύνταγμα ἐμπεριέχει διακρίσεις; Διατὶ ὁ ἔχων τρεῖς υἱοὺς, καὶ προσενεγκῶν τοὺς δύο εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας νὰ ᾔῃ ἀξίος εἰς Γερουσιαστὴν, ὁ δὲ ἓνα ἔχων, καὶ ἀπολέσας αὐτὸν νὰ μὴν ᾔῃ; Διατὶ ὁ ἔχων 200 δίστηλα, καὶ προσενεγκῶν τὰ 100, οὐχὶ δὲ ὁ ἐν μόνον ἔχων, καὶ καταθέσας αὐτό; τὸ ἐπ' ἐμὲ φρονῶ, ὅτι ἤθελεν εἶναι πλεον σύμφωνον τῇ καταστάσει τῆς Ἑλλάδος τὸ νὰ τεθῶσιν εἰς κληρωτίδα ὅλων τὰ ὀνόματα, ὥστε ἡ τύχη νὰ διακρίνῃ, ὅμοια, ὡς ἐγένετο εἰς Περ-

σίαν, ὅτε ἐχέρυσεν ὁ θρόνος αὐτῆς, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος. Ἐὰν δὲ πάλιν θέσωμεν εὐρέα τὰ προσόντα, στοχασθῆτε εἰς ποῖον πειρασμὸν θέλομεν ἐκθέσει τὸν Βασιλέα. Στρατόπεδον ἀντιπολιτεύσεως τῶντι θέλει σχηματισθῆ, διότι πάντες θεμελιούμενοι εἰς πολυτρόπους ἐξαιρετικάς καὶ ἐσωτερικάς ἐπιρροὰς θέλουσιν ἐνοχλεῖν τὸν Βασιλέα μὲ τὴν τοῦ Γερουσιαστοῦ ἀπαίτησιν· ἐκτὸς τούτων, ὅταν ἡ ἐκλογὴ ἀφῇ εἰς τὸν Βασιλέα πρέπει καὶ τὸ ἰσόβιον τοῦ Γερουσιαστοῦ ν' ἀναγνωρίσωμεν, διότι ἄλλως δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰς αὐτὸν ἀνεξαρτησία, καὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν ν' ἀφήσωμεν ἀόριστον, διότι ἄλλως δυνάστης καὶ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς δύναται νὰ γείνη ἡ Γερουσία. Πρὸς τούτοις τί ποιητέον τὸ τῆς ἱκανότητος; εἶναι βέβαιον, ὅτι εἰς τὴν Γερουσίαν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἡ ἱκανότης· ἀλλὰ τίς δὲν γνωρίζει τὴν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπικρατοῦσαν πάλιν μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος, καὶ ἐκείνων τῶν γραμμάτων; ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο δὲν βλέπει σκόπιμον τὴν ἐκλογὴν, ἂν ἀνατεθῇ εἰς τὸν Βασιλέα.

Ἀνέφερον οἱ προαγορεύσαντες τὰς δυνάμεις τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ δὲν φρονῶ ποτὲ, ὅτι αἱ δυνάμεις ἐκείναι, αἵτινες διὰ τῆς συνδρομῆς των συνετέλεσαν εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀνεξαρτησίας ἡμῶν αἵτινες ἔσωσαν ἡμᾶς, αἵτινες ἐπιθυμοῦσι τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν, ὅτι θέλουσιν ἀξιοῖ νὰ ἐφαρμώσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅ,τι καὶ παρ' αὐταῖς ὑπάρχει, ἐνῶ τὰ κοινωνικὰ στοιχεῖα εἶναι διάφορα. Πάντες ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐμφερεῖς καθ' ὅλα ἑαυτοῖς, ἀλλὰ δὲν ἀξιοῦσι τοῦτο, διότι τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔθεσεν αὐτὸς ὁ δημιουργός. Αἱ δυνάμεις γενικὰς παραινέσεις δίδουσιν ἡμῖν ὡς φίλος πρὸς φίλον, καὶ οὐδὲν πλέον. Πῶς εἶναι δυνατόν τὸ τῆς Ἀγγλίας σύστημα, φερ' εἰπεῖν, νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα; ἐκεῖ ἡ Γερουσία χρησιμεύει ὡς φραγμὸς τῶντι, ὡς μέσον τι, τὸ ὅποῖον νὰ κρατῇ εἰς ἀπόστασιν τινὰ τὸν λαὸν ἀπὸ τοῦ Μονάρχου, διότι ὁ λαὸς κατατρύχεται ὑπὸ τρομερᾶς πενίας. Παρ' ἡμῖν ὅμως ἡ Γερουσία δὲν ἔχει τὴν τοιαύτην ἐντολήν· ὁ Ἕλλην εἶναι ἰδιοκτητής, ἔχει πολλὰς θάσεις πλούτου, καὶ δικαιοῦται νὰ ἔχῃ ἄμεσον μετὰ τοῦ Βασιλέως του συνάφειαν.

Περαίνων τὸν λόγον ὑπομιμνήσκω ὑμῖν, ὅτι πῶποτε εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν προῆλθεν ἡ ἐκλογὴ τῶν γερουσιαστῶν παρὰ τοῦ Βασιλέως. Εἰς Σπάρτην, ὅπου ἦτο ἀνεπτυγμένον τὸ ἀριστοκρατικὸν στοιχεῖον, ὑπὸ τῇ λαοῦ ἐξελέγογτο, ἀλλ' ἰσοβίως· εἰς

Ἀθήνας ἐπίσης καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐπομένως νομίζω, ὅτι καὶ ἡ Συνέλευσις εἰς τὸν λαὸν πρέπει ν' ἀναθέσῃ τῶν Γερουσιαστῶν τὴν ἐκλογὴν.

Ἄλλος δὲ τῶν πληρεξουσίων εἶπεν, οἱ προλαλήσαντες ἀνέπτυξαν θεωρητικῶς τὸ ζήτημα· εἰς ἐμὲ δὲ δὲν λείπεται, εἰμὴ πρακτικῶς νὰ ἐξετάσω αὐτὸ, ἀντικρούων τοὺς ἀγορεύσαντας κατὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Βασιλέως. Εἶπον 1) ὅτι ὁ λαὸς γνωρίζει τοὺς ἱκανοὺς, καὶ θέλει τοὺς ἐκλέξει· ἀλλὰ τίς γνωρίζει κάλλιον αὐτοὺς ὁ λαὸς, ἢ ἡ Κυβέρνησις; διότι λέγοντες νὰ ἐκλέγῃ ὁ Βασιλεὺς, δὲν ἐννοοῦμεν, εἰμὴ ὅτι ἡ Κυβέρνησις θέλει ἐκλέγει· ἐπειδὴ δὲν ἐκδίδεται Διάταγμα ἄνευ ὑπογραφῆς τοῦ Ὑπουργοῦ. Ἡ Κυβέρνησις ἔχουσα πείραν τῶν ἱκανῶν ἀνθρώπων δύναται νὰ κάμῃ σκοπιμωτέρως τὴν ἐκλογὴν, παρὰ τὸν λαὸν, ὅστις πολλάκις μένει κεχωρισμένος τοῦ διακεκριμένου ἐπ' ἀρετῇ, καὶ συνέσει ἀνδρὸς, ὅταν αὐτὸς ᾔῃαι κεκλημένος εἰς ὑπηρεσίαν, ἢ κατοικῇ ἐκτὸς τῆς ἐπαρχίας του. Πρὸς τούτοις ἂν ἐπαρχία τις χηρεύῃ ἀξίου ἀνδρὸς, ἀναφανῇ δὲ ἡ ἀνάγκη νὰ ἐκλέξῃ ἐξ ἄλλης, ποίαν ἰδίαν δοκιμασίαν, καὶ πείραν θέλει ἔχῃ αὐτοῦ; 2) ἐρρέθη εὐφυὲς ἐπιχείρημα παρὰ τῶν ἐναντίων, ἀλλ' οὐχὶ βάσιμον. Εἶπον, ὅτι δύνανται νὰ προκύψωσι σφάλματα, ἂν ἀνατεθῇ ἡ ἐκλογὴ εἰς τὸν Βασιλέα, διότι εἶναι αὐλοκόλακες, ἀλλὰ καθὼς εἶναι αὐλοκόλακες, οὕτως εἶναι καὶ δημοκόλακες, ἐὰν δὲ ὑποτεθῶσιν ἴσα ταῦτα, ὁ λαὸς εἶναι μᾶλλον ὑποκείμενος εἰς σφάλματα παρὰ ἡ Κυβέρνησις· 1) διότι ἡ Κυβέρνησις ἔχει βεβαιότεραν πείραν τῶν προσώπων, 2) διότι ὑπάρχει εὐθύνη εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς, οἵτινες ἐνεργοῦσι τὴν ἐκλογὴν, καὶ ὑπογράφωσι τὰ Διατάγματα, καὶ 3) διότι ἡ Κυβέρνησις κήδεται πλέον παντὸς ἄλλου τῆς τάξεως, τῆς ἡσυχίας, καὶ τῆς προόδου, ἔχουσα τὴν εὐθύνην τῶν ἐναντίων, 4) εἶπον, ὅτι τὸ τῆς συντηρήσεως ἐπιχείρημα δὲν ἐφαρμόζεται παρ' ἡμῖν, διότι εἵμεθα πένητες, καὶ ἔχομεν ἀνάγκας, ἀλλὰ μήπως ὁ Ἕλλην, ἂν καὶ πένης, δὲν διεκρίθη πάντοτε ἐπὶ συνέσει, πατριωτισμῷ, καὶ ἀρετῇ; Δὲν ἐφάνη τοιοῦτος εἰς τὰ 1821; δὲν ἐδείχθη καὶ ἤδη τοιοῦτος, ζητῶν συνταγματικὴν Μοναρχίαν, ἣτις προὑποθέτει τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν ἀρετὴν; εἶναι τάχα ἀμφιβολία, ὅτι θέλουσιν εὐρεθῇ ἐν τῇ Ἑλλάδι εἰκοσιεπτὰ ἄτομα, ἄξια εἰς Γερουσιαστάς;

4) Ὅτι θέλει ἔχει ὁ Βασιλεὺς πολεμίους τοὺς μὴ διορισθησομένους ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχει οὕτω, α) διότι οὐτε ὁ λαὸς ἀποκτᾷ ἀντιπάλους τοὺς μὴ ἐκλεγομένους Βουλευτάς, ἐνῷ εἶναι πολλὰ εὐάριθμοι πρὸς τὸ ὅλον πλῆθος οἱ διοριζόμενοι, 6') διότι εἰς πάντας εἶναι ἐφικτὴ ἡ θέσις

τοῦ Γερουσιαστοῦ· ἀναβολὴ δὲ μόνον γίνεται εἰς τὴν ἀπολαβὴν αὐτῆς. Ἡ δὲ ἀναβολὴ αὕτη δικαιολογεῖται κάλλιστ' ἐκ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ἐν τρόπον δικαιολογεῖται καὶ ἡ προφυλάξις αἰῶνος διὰ τὴν μὴ ὑπεκφυγὴν τῆς τιμωρίας τοῦ κακούργου.

5) Θέλει γίνεαι μέγας περισπασμὸς, καὶ θελεῖ ἐμείνην εἰς πειρασμὸν ὁ Βασιλεὺς διὰ τε τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸ ἰσόζιον ἀλλὰ τοῦτο θέλει ἐπικρατεῖ ἐφ' ὅσον γίνεται ἡ ἐκλογὴ, μετὰ ταύτην δὲ πάντες θέλουσιν ἡσυχάσει. Ὅταν δὲ αὕτη ἀνατίθεται εἰς τὸν λαόν, ἡ μία ῥαδιουργία θὰ διαδέχεται τὴν ἄλλην, καὶ ὁ εἰς κοινωνικὸς κλονισμὸς τὸν ἄλλον ἐπομένως μεταξὺ τῶν δύο κακῶν εἶναι προτιμότερον τὸ πρῶτον.

6) Τὸ τῆς μισθοδοσίας· ἀλλ' ἐὰν ᾖναι φόβος μὴ κρατυνθῇ ἀριστοκρατία ἐν Ἑλλάδι, ἥς μὴ δοθῇ μισθὸς, ἥς δοθῇ μόνον ἀποζημιώσεις τῶν ἐξόδων τῆς μεταβάσεως καὶ τῶν ζημιῶν· τὰ παραδείγματα Ἀμερικῆς καὶ Βελγίου δὲ ἐφαρμόζονται εἰς ἡμᾶς, πένητας καὶ δυστυχεῖς.

7) Στενὰ καὶ εὐρέα προσόντα· ἀλλ' ἡ Γερουσία φώτων χρῆζει. Ἡ δὲ Κυβέρνησις θέλει κάμει οὕτω πως τὴν ἐκλογὴν, ὥστε ἡ Γερουσία, οὔτε φώτων, οὔτε ἰσχύος νὰ στερῇται.

Ὁ πληρεξούσιος Μεσολογγίτου εἶπεν, ὅτι ἡ Γερουσία ἀπαιτεῖται διὰ τε τὴν συντήρησιν, καὶ τὴν ὀριμον σκέψιν. Πόθεν λοιπὸν, προκύπτουσα δύναται νὰ πληρώσῃ τοῦτον τὸν διπλοῦν σκοπὸν; Ἡ Γερουσία διὰ νὰ πληροῖ τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει νὰ ᾖναι ἀνωτέρα καὶ τῆς Βουλῆς καὶ αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως, ὡς εἶπεν, ὡς πρὸς τὴν νομοθετικὴν ἐνέργειαν. Ὅταν λοιπὸν καὶ τοῦ Γερουσιαστοῦ ἡ ἐκλογὴ ἀνατεθῇ εἰς τὸν λαόν, δὲν θέλει εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἔχωμεν ἐν ἄτομον, φέρον δύο ψήφους; τί ἰδιαίτερον θέλει ἔχει καὶ κατὰ τὰς γνώσεις καὶ κατὰ τὴν ἰκανότητά· ὁ Γερουσιαστὴς τοῦ Βουλευτοῦ, ἀφ' οὗ ἀμφοτέρω προκύπτουσιν ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἐκ τοῦ λαοῦ, ὅστις εἶναι περιορισμένος ἐντὸς τῆς ἰδίας ἐπαρχίας; ὁ λαὸς φέρεται ὑπὸ παθῶν τῇ στιγμῇ καὶ ὑπὸ τοῦ θεορμουργοῦ τῆς νεανικῆς τάξεως· ἐπομένως τὸ αὐτὸ πάθημα ἔχει καὶ ὁ Βουλευτής, καὶ αὐτὸς ῥέπει εἰς τὴν φυσικὴν καὶ ἄκρατον ἐλευθερίαν, ὡς ὁ λαὸς, καὶ αὐτὸς φέρει τὰ ἐλαττώματα τοῦ λαοῦ. Πρέπει λοιπὸν πρὸς ἰσορροπίαν νὰ εὑρεθῇ ἐν σώμα ἀνεπιόρρεατον τῶν τοιούτων παθῶν διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τῶν Γερουσιαστῶν τὴν ἐκλογὴν, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ Κυβέρνησις. Ἐπειτα ἡ Κυβέρνησις δὲν θέλει κάμει ἐν μέρει, εἰμὴ ὅτι ὑπαγορεύει αὐτὸς ὁ αὐτὸς λαός· α) διότι αὐτὸς δίδει τὰ πρόσωπα· β) διότι ὁ λαὸς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων του λαμβάνει εὐθύνας παρὰ τῶν ὑπουργῶν. Ὅθεν ἐμμέσως ὁ λαὸς πάλιν ἐκλέγει.

Ἐπειδὴ τέλος ὁ Γερουσιαστὴς πρέπει νὰ ἔχῃ ἀνεξαρτησίαν, καὶ ἰσχὺν, ὥστε νὰ κρατῇ τὴν ἰσορροπίαν, πρέπει νὰ ᾔναι καὶ ἰσοβίος. Ὁ αὐτὸς λόγος, ὅστις ὑπαγορεύει τὴν ἰσοβιότητα τοῦ δικαστοῦ, ὑπαγορεύει καὶ τὴν τοῦ Γερουσιαστοῦ. Ἡ Κυβέρνησις σπανίως ἀπατᾶται τέλος εἰς τὴν ἐκλογὴν, ἐνῶ ὁ λαὸς ἀπατᾶται πολλάκις. Ὅθεν περαινῶ τὸν λόγον, προτείνων τὸ νὰ ἀνατεθῇ ἡ ἐκλογὴ εἰς τὸν Βασιλέα.

Ἐντὺθα, μὴ ὄντων ἄλλων ἐγγεγραμμένων κατὰ τοῦ σχεδίου τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ τινων, εἰπόντων, ὅτι ἐρωτίσθῃ ἀρκούντως ἡ Συνέλευσις, ὁ Πρόεδρος ἠρώτησεν αὐτήν, ἂν θέλῃ νὰ παύσῃ ἢ συζητήσῃ, καὶ νὰ προβῇ εἰς ψηφοφορίαν. Ἀποφανθείσης αὐτῆς ἀποφατικῶς, ἐξηκολούθησεν ἡ συζήτησις.

Εἰς δὲ τῶν πληρεξουσίων ἀναστὰς, εἶπεν, πολλοὶ εἶπον, ὅτι εἶναι σπουδαῖον τὸ ζήτημα καὶ ἐγὼ αὐτὸς λέγω τὸ αὐτὸ, διότι περὶ τοῦ τρίτου μέρους τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας πρόκειται. Τὸ δεκαετὲς τῆς διαρκείας τῆς Γερουσίας ἐθεώρησάν τινες τῶν προαγορευσάντων, ὡς ἐπικίνδυνον, καὶ ἐζήτησαν τὴν ἰσοβιότητα αὐτῶν. Ἀλλ' ἀνατρέχοντες εἰς τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν βλέπομεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν διαδοχικὴν τὴν Γερουσίαν, καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν ἰσόβιον αἰτία τοῦ ρινομένου τούτου ὅμως εἶναι ἡ ἐκ γεννησεως ἀριστοκρατία, καὶ ἡ εὐγένεια, ἥτις ὑπάρχει ἐκεῖ· ἀλλ' εἰς τὴν Ἑλλάδα τάχα δεχόμενοι τὸ ἰσόβιον τῶν Γερουσιαστῶν, ἀπαλλοττόμεθα πλέον παντὸς κινδύνου; τὸ κατ' ἐμὲ νομίζω μείζονα ἔτι τὸν ἐκ τούτου κίνδυνον· εἶναι βέβαιον, ὅτι, ἐὰν 200 θέλωσιν ἔχῃ τὰ προσόντα τοῦ Γερουσιαστοῦ, λαμβάνοντος τοῦ Βασιλέως ἰσοβίως τοὺς τριάκοντα τούτων, οἱ λοιποὶ θέλουσι πειραγθῆναι μεγάλως. Θέτοντες προσόντα στρατηγῶν, Βουλευτῶν κλ. δὲν θέλομεν ἐκθέσει εἰς δυσάρεστον θέσιν τὸν Βασιλέα; ἀνατιθεμένης τῆς ἐκλογῆς εἰς τὸν Βασιλέα, δὲν θέλει ἐκλέγει αὐτὰς, ἀλλ' ὁ ὑπουργός, ὅστις εἶναι υπεύθυνος, καὶ οὗτος θέλει προτιμήσῃ τὸν σχετικώτερόν του καὶ τὸν οἰκεῖον· τότε ἡ Γερουσία, ἥτις δικάζει τοὺς ὑπουργοὺς θέλει σύγκεισθαι ἐξ οἰκείων τῶν ὑπουργῶν, ἐκ πλασμάτων αὐτῶν τῶν ἰδίων· ἔπειτα διοριζομένων τῶν Γερουσιαστῶν ἰσοβίων, ποῖον μέσον ἀπαλλαγῆς πλέον ἔχομεν, εἴτε πρὸς τὸν Βασιλέα φανῶσι κλίνοντες ὑπὲρ τὸ δέον, εἴτε πρὸς τὸν λαόν, καὶ δὲν τηρήσωσι τὴν μεσότητά; ἐπαρουσίασαν τινὲς ὡς φόβητρον τὰς δημαγωγίας, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι φοβητρὴν, διότι θέλουσι τεθῇ προσόντα κατὰ τὰ ὅποια ὀλίγοι εἰς ἐκάστην ἐπαρχίαν θέλουσιν εἶσθαι οἱ ὑποψήφιοι. Αἰτιαῦται ὑποψία ἔχουσα μᾶλλον χώραν εἰς τὰς ἐκλογὰς τοῦ Βουλευτοῦ, τοῦ δημάρχου

κλ. λέγουσιν, ὅτι κατασταίνεται ἰσχυρά ἡ Μοναρχία, ἐκλεγομένης τῆς Γερουσίας ὑπὸ τοῦ Βασιλέως· ἀλλὰ πᾶν τὸναντίον, ἡ Μοναρχία θέλει εἶσθαι πλέον ἀγαπητὴ, ἢ ἡ Γερουσία ἐκλέγεται ἐκ τοῦ λαοῦ. Ἐπειτα τὸ δικαίωμα τῆς διαλύσεως αὐτῆς παρέχει ἱκανὴν ἰσχὺν εἰς τὸν Μονάρχην. Φρονῶ, ὅτι, ἀφοῦ προχθὲς παρεδέχθη ἡ Συνέλευσις τὸ νὰ δύνανται ὁ ὑπάλληλος νὰ ἐκλέγεται Βουλευτὴς, δεχομένη σήμερον καὶ τὸ νὰ διορίζη τοὺς Γερουσιαστὰς ὁ Βασιλεὺς, πραγματικῶς θέλομεν συγκεντρώσει τὰς τρεῖς δυνάμεις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας εἰς μίαν, τὴν τοῦ Βασιλέως, καὶ τὰ νομοθετήματα θέλουσι προέρχεσθαι ἐκ μονομερίας. Εἶπον οἱ ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Βασιλέως, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ θέλησις τῶν δυνάμεων. Πᾶς Ἕλλην σέβεται αὐτὰς, ἀλλ' αὐταὶ αἱ ἱδρυαὶ δὲν ἐσυμβούλευσαν τοὺς λειτουργοὺς τοῦ παρελθόντος συστήματος νὰ συνοικειωθῶσι μετὰ τοῦ ἔθνους; πῶς τώρα δύνανται νὰ παραινέσωσι τὸ ἐναντίον, τὴν διαίρεσιν;

Αἱ δυνάμεις δὲν ἐπιθυμοῦσιν ἄλλο τι, εἰμὴ τοῦ ἔθνους τὴν πρόοδον· ὅθεν φρονῶ, ὅτι ἡ Γερουσία πρέπει νὰ ἐκλέγεται ἐκ τοῦ λαοῦ.

Ὁ Κυνέας, εἶπεν ἄλλος, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς εἰς Ῥώμην πρεσβείας, καὶ ἐρωτηθεὶς περὶ τῆς συγκλήτου, εἶπεν, ὅτι τὸ μὲν βουλευτήριον ὁμοιάζει ναόν, οἱ δὲ συνερχόμενοι εἰς αὐτὸ θεοὺς· τὸ αὐτὸ λέγω καὶ ἐγὼ διὰ τὸν τόπον, ἐνῷ συνερχόμεθα, διότι ὑπεράνω ἡμῶν ἴστανται τόσων μαρτύρων τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας αἱ ἱεραὶ σκιαί, αἱ δὲ συζητήσεις ἡμῶν εἰσὶ περὶ τῶν κυριωτάτων τοῦ ἔθνους, περὶ τῆς ἀνακτήσεως τῶν ἰσχυρότερων δικαιοματίων, καὶ περὶ τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας, ἢ κακοδαιμονίας τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ζήτημα εἶναι σπουδαιότατον· λυποῦμαι, διότι δὲν ἐδυνήθην νὰ παρευρεθῶ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Συνεδρίασιν ἐκείνης τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἀπεφασίσθησαν αἱ δύο Βουλαι, ὥστε νὰ συμβάλω καὶ ἐγὼ τὴν φωνήν μου μετὰ τῶν ἄλλων ὑπὲρ αὐτῶν. Ἦμην καὶ ἐγὼ παρὰ πάντα ἄλλον ὑπὲρ τῆς μιᾶς Βουλῆς· ἀλλὰ χθὲς καὶ πρόην ἐνθυμηθεὶς τοὺς Βουλευτὰς τοῦ Ναυπλίου, καὶ τοὺς τοῦ Ἀργους, ἐνθυμηθεὶς τὸν Γραμματέα Σκανδαλίδην, φεύγοντα μετὰ τῶν ἐγγράφων ὑπὸ μάλης, ἐνθυμηθεὶς τοὺς σπαραγμοὺς τῆς Ἰσπανίας, καὶ τὰ ἕως καὶ νῦν γεγνημένα, μετῃ μελήθην. Τίς νὰ ἐκλέγῃ τὴν Γερουσίαν; προσεκλήθημεν ὑπὸ τῆς Μοναρχίας, ἵνα θέσωμεν τὰ θεμέλια τῆς ἐλευθερίας μας, ἵνα ἐμφυσήσωμεν πνεῦμα ζωῆς εἰς τὴν πολιτείαν μας, πνεῦμα ἀνθρώπου, ψυχὴν Συνταγματικὴν, ἵνα κάμωμεν Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον παρέχει τοῖς πᾶσι τὸ ἴσον καὶ τὴν προτίμησιν τῆς ἀρετῆς.

Ὁ Πλάτων ἐξέφρασε τοῦτο ἄριστα (ἀνέγνω χωρίον)· ἱκανὰ παραδείγματα τῶν προγόνων μας ἔχομεν ἐπὶ τούτῳ. Ἐὰν λοιπὸν ἡ Γερουσία πρέπη νὰ περιέχῃ πολιτικὴν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, κοινωνικὴν ἐν γένει ἱκανότητα, τίς ἄλλος παρὰ τὴν Κυβέρνησιν πρέπει νὰ ἐκλέγῃ τοὺς Γερουσιαστὰς, ἐπειδὴ αὕτη εἶναι εἰς καλλητέραν θέσιν, ὥστε νὰ διακρίνῃ αὐτήν; Ὅταν εἰς τὸν λαὸν ἀναθέσωσιν καὶ ταύτην τὴν ἐκλογὴν, τότε ἡ Γερουσία δὲν θέλει διαφέρει κατ' οὐδὲν ἄλλο τῆς Βουλῆς, εἰμὴ κατὰ τὴν διάρκειαν μόνον. Τὸ τέλος τότε ἀμφοτέρων τούτων τῶν συναρχικῶν συστημάτων θέλει εἶσθαι πρὸς τὸν γεννήτορα λαὸν, ὅστις πολλάκις δὲν γνωρίζει τὸ ἀλήθες συμφέρον του. Ὁ λαὸς δὲν ἐπιθυμεῖ ἄλλο τι, εἰμὴ ἐλάττωσιν τῶν φόρων, καὶ εἰς τοῦτο μάρτυς ὁ Θουκυδίδης. Κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἐκλογῶν εὐρίσκεται ὡς μεθυσμένος ὑπὸ τοῦ σπουδαρχικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον διαχέουσιν εἰς αὐτὸν οἱ σπουδαρχοῦντες. Ὅταν ἔχωμεν καὶ τὰ δύο ταῦτα σώματα ἐκ τοῦ λαοῦ, θέλει ὑπάρξῃ ἀφευκτος πάλῃ μεταξὺ τῶν δύο τούτων σωμάτων καὶ τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας. Παρατηρήσατε ἐκ τῶν γενομένων εἰς ταύτην τὴν ἔθνοσυνέλευσιν. Πᾶς ἐκλεγόμενος διάφορα μελετᾷ, νομίζει εὐκόλῃ τὰ πάντα χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ τὰ καθέκαστα· ταύτην δὲ τὴν ἰδίαν θέλει ἔχει καὶ ὁ Βουλευτής, καὶ ὁ Γερουσιαστής. Πάντες θέλουσιν ἔλθαι ἔμπλεοι ὑπὸ τοῦ φρονήματος τῆς ἡμέρας, τὸ ὁποῖον θέλει ἔχει ὁ λαὸς, καὶ θέλουσιν διάκρυσθαι ἐναντίως πρὸς τὴν νομοτελεστικὴν ἐξουσίαν. Δὲν ἐννοῶ τὴν Γερουσίαν, ὡς τινες τὴν ἐξέλαβον, ὡς προπύργιον, ἢ διὰ τὴν ὥριμον σκέψιν, ἀλλ' ὡς συνέπειαν φυσικὴν τῆς Συνταγματικῆς Κυβερνήσεως. Ὅθεν πρέπει νὰ δεχθῶμεν αὐτὴν ἐκ τοῦ Βασιλέως. Ἐπρότεινάν τινες τῶν προαγορευσάντων τὸ Βέλγιον· ἀλλὰ τούτου τὸ Σύνταγμα εἶναι πλήρες ἀτελείας, καθ' ὃ γέννημα τοῦ πολέμου, καὶ τῆς κατὰ τῆς ὀλλανδίας ἐπαναστάσεως· ὅταν δὲ ὁ λαὸς, ᾗναι εἰς πόλεμον, τὰ πάντα ὑπὲρ ἑαυτοῦ θέλει. Ὅτε συνετάχθη τὸ Σύνταγμα εἰς τὸ Βέλγιον δὲν ἦτο Βασιλεὺς παρών. Ὅθεν καταλιπόντες πάντα τ' ἄλλα προσόντα, καὶ τὸ τῆς ἱκανότητος, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἔθεσαν μόνον τὸ τοῦ πλούτου τυχαῖον προσόν. Ποῖον φόβον ἔχομεν, ἂν ἀναθέσωμεν τὴν ἐκλογὴν εἰς τὸν Βασιλέα; μήπως δὲν θέλουσιν ἐνεργεῖν ταύτην ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ οἱ Ἱπουργοί; τίς δὲ αὐτῶν θέλει εἶσθαι τόσον νωθρὸς, καὶ ἀπειρόκαλος, ὥστε ὀλιγωρῶν τὴν ἐπικειμένην εὐθύνην νὰ κάμῃ ἐκλογὴν ἀπερίσκεπτον καὶ ἐναντίον τῶν προσόντων; Νομίζω, ὅτι εἶναι σωτήριον τὸ νὰ δεχθῶμεν τὴν ἐκλογὴν ἐκ τοῦ Βασιλέως οὐχὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι εἶναι δικαίωμα Βασιλικόν, ἀλλὰ διότι εἶναι ἀφευκτον διὰ τὴν τῆς πατρίδος

εὐδαιμονίαν· ἀλλὰ φρονῶ ἐπίσης καλὴν τὸ νὰ μὴν ἀποφασίσωμεν ἀπὸ τοῦδε τὸ ἰσάδιον, ἀλλὰ ν' ἀναθέσωμεν εἰς τὴν πείραν τοῦ γηραιῦ καὶ πανδαμάτορος χρόνου τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν, εὐχαριστούμενοι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν δεκαετὴ τῆς Γερουσίας διάρκειαν κατὰ τὸ σχέδιον.

Ἄλλος δὲ ἐπρόσθεσε. Δώσαντες ὄρκον νὰ ἐκτελέσωμεν εὐσυνειδήτως τὰ τοῦ πληρεξουσίου ἔργα πρέπει νὰ ἐχώμεθα ἀκαταπαύστως ὑπὸ τῆς ἰδέας αὐτοῦ.

Πρέπει συμφώνως μὲ ἄλλα εὐνομούμενα ἔθνη νὰ δώσωμεν τὴν ἐκλογήν τῆς Γερουσίας εἰς τὸν Βασιλέα, ὅστις νὰ ἐνεργῇ αὐτὴν ἀναλόγως τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐξ ἀγωνιστῶν ἀπὸ τοῦ 1821 - 1829. Τούτου γενομένου θέλει δοξασθῇ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ὡς ἄξιον τοῦ Συντάγματος.

Πάντες θέλουσιν εἰπεῖ, οἱ Ἕλληνες ἐφώτησαν τὴν δύσιν, αὐτοὶ οὗτοι θέλουσι φωτίσει καὶ τὴν Ἀνατολήν. Ἀλλὰ διὰ δέκα μόνον ἔτη ἃς ψηφίσωμεν τοῦτο, διότι ἴσως μετὰ ταύτην τὴν προθεσμίαν νομισθῇ καταλληλοτέρα ἢ μία Βουλὴ, τὴν ὁποίαν ἐξ ἀρχῆς ἐγὼ ἐπιθύμουν καὶ ἐστήριζα.

Ἀντεπαρετήρησεν ἄλλος, ὅτι ἤδη ἀνεπτύχθη ἀρκούντως τὸ ζήτημα· ὅθεν δὲν ἔχω εἰπεῖν, εἰμὴ ὀλίγα νὰ προσθέσω. Καὶ ἡ Γερουσία δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ ἀντιπροσωπικὸν σῶμα, τὸ ὁποῖον, ὡς καὶ ἡ Βουλὴ, ἀντιπροσωπεύει τὴν ἰδιοκτησίαν, φροντίζει περὶ τῶν φόρων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶναι διαδοχικὴ ἡ Γερουσία, διότι τὰ κτήματα εἶναι εἰς ὀλίγους συγκεντρωμένα, καὶ μεταβαίνουν κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας εἰς τοὺς κληρονόμους χωρὶς νὰ κατακερματίζωνται. Ὅθεν καθὼς ὑπάρχει ἡ διαδοχὴ τῆς ἰδιοκτησίας, οὕτω συνυπάρχει ἐκεῖ καὶ ἡ διαδοχικὴ Γερουσία.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ὅμως κατεστράφη ἡ διαδοχὴ τῆς ἐδρας τοῦ Γερουσιαστοῦ, ἅμα ἡ ἰδιοκτησία περιῆλθεν εἰς πολλῶν χεῖρας διὰ τοῦ κληρονομικοῦ συστήματος· τὸ τοῦ Βελγίου σύστημα εἶναι παρὰ πάντα τ' ἄλλα πλησιέστερον εἰς τὸ ἡμέτερον. Διότι καὶ ἐκεῖ ἡ ἰδιοκτησία εἶναι κοινὴ εἰς τοὺς πολῖτας, καὶ οἱ οὗτοι κοινοί. Οὗτος ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ ἐκλογή τῆς Γερουσίας ἀνετίθη εἰς τὸν λαόν. Βλέπομεν δὲ, ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο εὐδοῦται παρὰ πᾶν ἄλλο, διότι δὲν ἤκούσαμεν μέχρι τῆς σήμερον οὐδὲν ἀπευκταῖον, καμμίαν ἀπόπειραν, γενομένην κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἢ καὶ παρῆλθον ἱκανὰ ἔτη.

Ἐφ' ἱκανὸν συζητηθέντος τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ πολλῶν μὲν ἀποφαινομένων, ὅτι ἐρωτίσθῃ ἡ Συνέλευσις, ἄλλων δὲ προτεινόντων τὴν εἰς τὴν αὖριον ἀναβολήν, ὁ Πρόεδρος ἐπρότεινε

διὰ ψηφοφορίας νὰ λυθῇ ἡ ἀμφιβολία. Παρὰδεχθείσης τῆς Συνελεύσεως, ὁ Πρόεδρος ἔθεσε τὸ ζήτημα. « Ἐφωτίσθη ἡ Συνέλευσις ἀρκούντως, θέλει νὰ παύσῃ ἡ συζήτησις, ἢ ὄχι; » Γενομένης διπλῆς καὶ ἀμοιβαίας ἀναστάσεως, ἂν καὶ διεκρίθη ἡ πλειονοψηφία, ὅτι ἦτον ὑπὲρ τῆς καταρατικῆς λύσεως, ἐγένετο ὅμως κατ' αἵτησιν ἱκανοῦ ἀριθμοῦ πληρεξουσίων δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως ψηφοφορία, καὶ ἐλύθη καταρατικῶς τὸ ζήτημα διὰ ψήφων 144 πρὸς 36.

Τότε ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξεν « ἡ Συνέλευσις παρεδέχθη τὴν παῦσιν τῆς συζήτησεως.

Ἐντεῦθεν ἔθεσε τὸ ζήτημα α ἐκ τοῦ Βασιλέως νὰ ἐκλέγηται ἡ Γερουσία, ἢ ἐκ τοῦ λαοῦ ὑποσθεις, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο πράκεται νὰ λυθῇ ἀπλῶς, χωρὶς νὰ ἐμποδίζῃ τὴν μετὰ ταῦτα συζήτησιν τῆς διαρκείας καὶ τῶν προσόντων τοῦ Γερουσιαστοῦ.

Πρώτησεν εἰς τῶν πληρεξουσίων, περιέχεται εἰς τὸ ζήτημα καὶ τὸ μικτὸν εἶδος; ὁ Πρόεδρος ἀπήντησεν, ἐσθαίως καὶ τοῦτο περιέχεται εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ λαοῦ.

Γενομένης ψηφοφορίας δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως, ἐλύθη καταρατικῶς διὰ τὸ πρῶτον, καὶ ἀποφατικῶς διὰ τὸ δεύτερον διὰ ψήφων 149, πρὸς 47.

Τότε ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξεν, ἡ Συνέλευσις παρεδέχθη τὴν ἐκλογὴν τῆς Γερουσίας παρὰ τοῦ Βασιλέως διὰ ψήφων 149, πρὸς 47.

Μετὰ ταῦτα ἐκήρυξε διαλελυμένην τὴν συνεδρίαν περὶ τὰν 4 ὥραν μ. μ.

Ο ἐκπληρῶν χρεὶν Προέδρου

Ἀντιπρόεδρος Α. ΜΕΤΑΞΑΣ.

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ι. ΚΩΛΕΤΗΣ.

Α. ΔΟΝΤΟΣ.

Οἱ Γραμματεῖς

Δρ. Ν. Δράσου.

Κ. Θ. Κολοκοτρώνης.

Γ. Δοζός.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΜΘ'.

Τῆς 9 Φεβρουαρίου.

Σήμερον τῇ ἐνάτῃ Φεβρουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀχτακριαστοῦ τεσσαρακοστοῦ τετάρτου ἔτους, ἡμέρα τετάρτη, τὴν 10 ὥραν π. μ. συνελθόντων τῶν πληρεξουσίων εἰς τὸ τοῦ Βουλευτηρίου